

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ АРХІТЕКТУРИ ВАСИЛІЯНСЬКИХ МОНАСТИРІВ

© Рудницький А.М., Чень Л.Я., 2006

Проаналізовано сучасний архітектурний процес розбудови василіянських монастирів.

На сучасному етапі розвою василіянських монастирів зберігається історична традиція щодо домінуючої ролі храму в архітектурно-просторовому вирішенні сучасних монастирів ЧСВВ, їхній просторовій орієнтації і навіть значною мірою в образно-стильовому вирішенні проєктованих. Ця тенденція є характерною для сучасного архітектурного процесу в сфері проєктування сакральних споруд в Україні взагалі з причини його залежності від світоглядно-художнього нерозуміння і неприйняття громадами мирян і духовенства нових форм храмової архітектури, а також неспроможності архітекторів змінити цей бік ментальності людей альтернативно-яскравими прикладами образного вирішення церкви чи монастиря загалом.

Зростання науково-технічного забезпечення монастирів, зокрема процесу комп'ютеризації, запезпечення літературою, розмножувальною технікою тощо, безперечно, впливає на проєктування монастирів шляхом розширення номенклатури обслуговувальних приміщень. Виникає потреба, крім того, у проєктуванні “нових” типів монастирських будівель, наприклад, зразкових помешкань (готелів) для вищого духовенства, або нових малих і теплих церков суто монастирського призначення (з метою економії ресурсів енергозабезпечення). Отже, функціонально-планувальне й образно-просторове урізноманітнення – домінуюча тенденція архітектурного вирішення монастирів на найближчу перспективу (монастир в Золочеві, монастир в Гошеві).

У процесі сучасної розбудови монастирів з'явилася тенденція до підвищення рівня комфортності, зокрема санітарно-технічного, що, безперечно, спричиняє підвищення рівня проєктного розроблення інженерного забезпечення монастирів. Цьому сприяє міжнародна співпраця василіянських монастирів, зокрема спонсорство зарубіжних фундаторів у василіянський монастир в м. Золочеві, м. Червонограді. Зустрічаються й інші приклади реалізації в монастирях інженерно-технічних новинок. Все це сприяє осучасненню сакрального середовища василіянських монастирів.

Під час реставрації василіянських монастирів з'явилася тенденція щодо відновлення історично втрачених елементів шляхом спорудження сучасних об'єктів у псевдостилі того чи іншого періоду. Цю тенденцію загалом можна вважати прогресивною, оскільки втрачені просторові елементи набувають реальних форм: вежі, каплиці, церкви, однак інколи це явище має й негативні риси, наприклад, гіпертрофія пропорційних співвідношень, що порушує понадчасову стильову гармонію окремих мас у їхньому зіставленні з формами минулих періодів (монастир у Крехові, зокрема реконструйована в'їзна вежа-дзвіниця).

Як відомо, важливим елементом архітектури простору у василіянських монастирях були внутрішні декоративні сади (у межах внутрішнього подвір'я монастиря). Помітною тенденцією в сучасних умовах є використання відкритих просторів для суто функціональних потреб, зокрема господарських, що характерно більшою мірою для монастирів (монастир у Бучачі).

Однією з сучасних тенденцій у розбудові василіянських монастирів є збільшення місткості за рахунок влаштування в процесі реконструкції мансардного поверху. В минулому це не було характерною ознакою для василіянських монастирів, однак надалі може стати ефективним напрямком урізноманітнення будівель з келіями: (монастир в м. Бучачі, в с. Крехові, в м. Львові (св. Онуфрія).

Продовжується процес поновлення і реставрації втрачених елементів внутрішнього сакрально-мистецького оздоблення. З'являються зразки високого рівня у різьбярстві іконостасів, зокрема іконостас у Юріївській церкві василіянського монастиря в м. Червонограді, виготовлений місцевими майстрами. Суцільне дерев'яне прозоре плетиво має композицію, в якій виділяються прозорі, злегка закручені різьбою колонки та різьблений мотив з грона і листочків винограду.

Відбувається процес реставрації, а також очищення сакральних споруд від елементів вандалізму, наприклад, церкви Святоонофріївського монастиря в м. Добромилі з розділеним залізобетонним перекриттям на два рівні внутрішнім простором. Сьогодні монастирський храм відновлено. Капітальні реставраційні роботи виконували, як правило, місцеві майстри.

Елементи фортифікаційного призначення, що збереглися в значній частині монастирів (оборонні башти та ін.), реконструюють з врахуванням можливостей щодо пристосування для сучасних потреб. Це є підставою для того, щоб надалі становлення василіянських монастирів пов'язувати не тільки з розбудовою, а й із повною реставрацією, рахуючи й оборонні споруди (монастир у Крехові).

Виразною тенденцією в сучасних монастирях є збереження в процесі реконструкції елементів і форм більш ранніх періодів і зовсім старовинних. Отже, образ сучасних історичних монастирів – це синтез архітектурних і мистецьких форм різних періодів, доповнених колоритом фактури їхніх поверхонь і подихом минулих епох.

УДК 725.8

В.А. Шуляр

Національний університет “Львівська політехніка”
кафедра дизайну та архітектурного середовища

ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧІ КОМПЛЕКСИ – ОКРЕМИЙ ТИП АРХІТЕКТУРНОЇ СПОРУДИ

© Шуляр В.А., 2006

Фізкультурно-оздоровчі комплекси – окремий тип архітектурної споруди, де створено можливості для поєднання умов для занять фізкультурою та спортом з лікувально-оздоровчими та відпочинково-розважальними функціями. Це – багатофункціональні споруди, які містять приміщення басейнів, спортивних, тренажерних залів, залів для занять аеробікою, шейпінгом, фітнес-клубів, приміщення для лікувально-оздоровчих процедур (фізіотерапії, бальнеології), розважального характеру (боулінг, більярд тощо), а також кафе, ресторани, салони краси тощо. Особливої популярності набули аквапарки, які можна віднести до фізкультурно-оздоровчих комплексів з розширеним асортиментом різноманітних водних розваг та атракціонів.

Науково-технічний прогрес та пов'язані з ним зміни в характері зайнятості населення призвели до того, що більшість працюючих зайняті в сфері розумової праці або в сфері обслуговування, де праця переважно “сидяча” і не потребує фізичних зусиль. Біологічні особливості людського організму такі, що для нормального функціонування він потребує, крім іншого, і регулярних фізичних навантажень. Тому такими популярними стали в багатьох країнах „біг для здоров'я”, відвідування тренажерних залів, басейнів, заняття тенісом, бадмінтоном тощо. Це дає змогу провадити здоровий спосіб життя, підтримувати свій організм у „тонусі”. Відповідальне ставлення до здоров'я громадян є одним з напрямків як державної політики розвинутих країн світу, так і керівництва окремих підприємств та установ.

Для організації активного відпочинку будують різноманітні фізкультурно-оздоровчі заклади, де створено умови для занять фізкультурою та спортом як самостійно, так і під керівництвом фахових інструкторів з метою підтримання фізичних кондицій організму. Найбільший інтерес нині